

О. О. Гуріна
аспірант Національного педагогічного університету
і.м. М. П. Драгоманова (м. Київ)

УДК 342.744:37.014.5 (1-21)

УДОСКОНАЛЕННЯ НАДАННЯ ОСВІТНИХ ПОСЛУГ ГРОМАДЯНАМ УКРАЇНИ, ЯКІ ПРОЖИВАЮТЬ У СІЛЬСЬКІЙ МІСЦЕВОСТІ УКРАЇНИ

Викладено головні причини необхідності проведення реформи в освітньому процесі для реалізації конституційного права на освіту кожним без винятку громадянином України. Доводиться, що впровадження міжнародних стандартів у національну систему освіти впливає не лише на процес та якість надання освітніх послуг, а й надає рівні можливості в здобутті освіти відповідно європейських стандартів населенню, яке проживає у сільській місцевості України.

Ключові слова: освіта, реформа, село, законодавство.

Українська держава і суспільство в цілому функціонує та розвивається в період реформування політичної системи, соціально-економічних відносин та соціальної сфери.

Світова економічна криза стала поштовхом для занепаду розвитку в першу чергу соціальної сфери та економічних відносин в Україні. Держава втрачає повагу громадян через неможливість реалізації конституційних прав і гарантій останніми, зниження можливості заробітку та забезпечення власного життя, підвищення державних податків тощо.

Проблема необхідності реформування освіти в Україні була предметом дослідження таких науковців, як: В. Акуленко, В. Андрущенко, Б. Вульфсон, М. Згуровський, В. Кремень, В. Огнев'юк, О. Сидоренко, В. Яблонський та інші. У них головним пріоритетом в функціонуванні держави виступає освіта, котра є запорукою як всебічного розвитку особи, так і фундаментом правового суспільства в цілому.

Метою статті є здійснення теоретико-правового аналізу тенденцій реформування освітніх послуг в Україні, інтеграції вітчизняної освіти в світовий освітній простір, причин, які унеможливають реалізацію права на освіту сільським населенням України та методів їх усунення.

Знання й компетенція людей стають найважливішими цінностями сучасної інформаційної цивілізації та суспільства, яке базується на знаннях [1, с. 118].

Для того щоб готувати людину і суспільство до інноваційного типу життя необхідно реформувати освіту, зробити її інноваційною за характером. Зміни вимагають конкурентоспроможності, професійної і соціальної мобільності, неперервної освіти й духовного самовдосконалення [2, с. 5].

Необхідність запровадження нової реформи підтверджується неспроможністю існуючої системи державного управління належно функціонувати. Як свідчить історичний досвід, модернізація завжди відбувалася за рахунок відмирання старих соціально-економічних і політичних форм організації суспільних систем з одночасною концентрацією інтелектуальних та матеріальних ресурсів в якійсь одній сфері життєдіяльності суспільства [3, с. 61].

Інтеграція вітчизняної освіти в світовий освітній простір вимагає вивчення загальних основ соціальної взаємодії в зарубіжних країнах, накопиченого ними досвіду організації громадянського виховання, пошуку шляхів, способів використання його у

вітчизняній системі освіти [4, с. 43].

Об'єктивним є той факт, що за роки свого функціонування Європейський Союз накопичив чималий досвід гармонізації національних законодавств. Саме гармонізація законодавства до норм права Європейського Союзу — це один із суттєвих засобів створення спільного ринку Європейського Союзу. Адже як Римський Договір про заснування ЄС (*Treaty Establishing the European Community*), так і Маастрихтський договір про Євросоюз (*Treaty on European Union*) передбачають необхідність гармонізації національного законодавства з правом ЄС, а також визначають її механізми [5, с. 158].

Зрозуміло, що одним вдосконаленням правової бази вирішити усі суспільні проблеми не вдасться, хоча й це вже суттєвий крок до міжнародних стандартів. Їх імплементація у внутрішнє законодавство — початковий етап, за яким має йти перехід від гарних слів до практичних дій, до системної, злагодженої роботи всіх гілок влади, державних органів, наукових і освітніх установ, засобів масової інформації, громадських організацій та суспільства в цілому [6, с. 23].

Сільські населені пункти — це “адміністративно-територіальні одиниці незалежно від їх розміру (хутір, село, сільська рада, район тощо) з наявним населенням, природно-економічним і соціальним потенціалом та відповідними органами управління соціально-економічним розвитком цих населених пунктів, а територіально-просторове розміщення їх сукупного ресурсного потенціалу можна вважати сільськими територіями” [7, с. 74].

Кардинальні зміни, які сьогодні потрібні на селі, передусім пов'язані зі зміною ідеології розвитку в межах сільських територій. Перш за все, це стосується зміни відношення з боку держави до самого селянина, як важливого суб'єкта суспільства, необхідності покращити соціально-психологічний клімат на селі, подолати невпевненість сільського населення у кращому майбутньому, а також відновити його довіру до влади [8].

За результатами соціологічних досліджень, здійснених Українським інститутом соціальних досліджень разом з Центром “Соціальний моніторинг”, протягом останніх трьох років у системі цінностей української молоді безперечно першість посідають цінності мікрорівня (сім'я, родичі, кохана людина, друзі). Зараз приблизно 30 тис. дітей шкільного віку не відвідує школу. У більше, ніж 3,5 тис. сіл взагалі немає шкіл [9, с. 7].

Без урахування всебічної суспільної думки щодо майбутнього розвитку України та визначення основних її пріоритетів, у першу чергу, що стосується вирішення повсякденних проблем громадян, робляться спроби без будь-якої альтернативи та достатнього наукового обґрунтування систему державного управління пристосувати до реалій сьогодення. Якщо через послідовні заходи на користь розвитку місцевого самоврядування в державі прагнуть досягти питомого результату — самодостатності територіальних громад сіл, селищ, міст, потрібно першочергово зосередити зусилля наукового та кадрового потенціалу на необхідності розробки сучасної структури взаємодії громадських рад у системі публічної влади в Україні. Рівень стабільності в суспільстві буде залежати від того, наскільки завчасно запровадять її на практиці [10].

Історія доводить, що саме ті покоління, у дитинство яких було зроблено відповідні матеріальні та духовні інвестиції, закладають міцні підвалини для побудови справедливого суспільства й міцної економіки та забезпечують сталий розвиток держави [6, с. 24].

В Україні наявна значна кількість законодавчих актів різного рівня, які визначають основні права та обов'язки різних суб'єктів сфери виховання дітей. Однак, проблемою залишається достатня реалізація викладених положень та їх незначний якісний рівень впровадження [11, с. 179].

Декларація “Про загальні засади державної молодіжної політики в Україні” визначила соціально-економічні, соціальні, культурно-освітницькі, політичні пріоритети. У культурно-освітній сфері всі молоді люди повинні мати рівні права на отримання обов'язкової середньої освіти [9, с. 7].

Ми вважаємо, що після затвердження Президентом України Національної доктрини розвитку освіти та публікації в пресі державних стандартів базової і повної середньої освіти актуальною залишається проблема внесення змін і доповнень в чинне

законодавство про освіту [12, с. 116].

Нинішня конкуренція двох доктрин в освітній сфері, які умовно виглядають як пострадянська (традиційна) та західноорієнтована (постмодерна), на жаль, не створила прийнятне позитивне середовище, в рамках якого можна знайти компроміс між позитивними ознаками обох підходів. Ми пішли шляхом штучного поєднання, яке не задовольняє за змістовним наповненням вимог часу. Тому шлях реформ освітньої галузі — непростий, але конче необхідний для залучення молодого покоління у всі суспільно-важливі перетворення [9, с. 9].

Виходячи з вищенаведеного та зважаючи на важливість правового забезпечення, необхідним є визначення основних напрямків удосконалення системи правової підтримки розвитку дитини та реалізації права на освіту громадянами України, які проживають у сільській місцевості.

На нашу думку основними шляхами є:

- удосконалення чинного законодавства з питань розвитку дитини;
- розробка законів, які враховують не лише внутрішні, а й міжнародні тенденції розвитку освітнього простору;
- розробка законів, які б в своєму змісті мали норми гарантування та дієві способи захисту від неналежного виконання приписів та від несприятливих наслідків реформативних дій органів влади.

Список використаних джерел

1. Ткачова, Н. Реформа шкільництва в Польщі у світлі Болонського процесу [Текст] / Н. М. Ткачова // Формування професійної культури вчителя в контексті інтеграції в європейський освітній простір : матер. регіон. наук.-практ. семінару 22–23 трав. 2007 р. — Тернопіль, 2007. — С. 118–120.
2. Єрмаков, І. Компетентнісний потенціал проектної діяльності [Текст] / І. Єрмаков // Школа. — 2006. — № 5. — С. 5–11.
3. Валевський, О. Влада і населення: на шляху до порозуміння [Текст] / О. Валевський, В. Головатюк, С. Діброва // Місцеве самоврядування. — 1997. — № 3–4. — С. 52–62.
4. Авдіяню, Г. Порівняльний аналіз підходів до громадянського виховання школярів в Україні та Німеччині [Текст] / Г. Авдіяню, М. Кузякіна // Вісник Інституту розвитку дитини. — 2009. — № 2. — С. 42–47.
5. Воробйова, Г. Процес гармонізації національного права до права Європейського Союзу: досвід Республіки Греції [Текст] / Г. Воробйова // Вісник Академії адвокатури України. — 2009. — № 2. — С. 158–163.
6. Загарницька, І. Забезпечення прав дитини: міжнародні стандарти та українські реалії [Текст] / І. Загарницька // Вісник Інституту розвитку дитини. — 2009. — № 5. — С. 15–24.
7. Якуба, К. І. Трудовий потенціал сільських територій [Текст] / К. І. Якуба // Вісник аграрної науки. — 2007. — № 6. — С. 72–75.
8. Павлов, О. І. Сільські території як об'єкт наукового дослідження [Електронний ресурс] / О. І. Павлов // Державне будівництво. — 2006. — № 1. — Режим доступу до журн. : <http://www.nbu.gov.ua/e-journals/DeBu/2006-1/index.html>.
9. Ківалов, С. Стратегічні напрямки реформування інституту освіти в Україні [Текст] / С. В. Ківалов // Актуальні проблеми політики : [зб. наук. пр.]. — 2009. — № 36. — С. 3–9.
10. Алексеев, В. М. Реформування державно-управлінських відносин щодо потреби наукового обґрунтування [Електронний ресурс] / В. М. Алексеев // Актуальні проблеми державного управління. — 2008. — № 2 (34). — Режим доступу : http://www.nbu.gov.ua/portal/Soc_Gum/Apdu/2008_2/doc/2/01.pdf.
11. Шевченко, О. Проблеми забезпечення правової підтримки дитинства в Україні [Текст] / О. Шевченко // Вісник інституту розвитку дитини. — 2010. — № 7. — С. 179.
12. Тарангул, Л. Основні аспекти якості освіти у загальноосвітніх навчальних закладах національних меншин Чернівецькій області [Текст] / Л. Тарангул // Якісна освіта в багатоетнічному суспільстві : матер. регіон. семінару / Національна комісія України у справах ЮНЕСКО ; Ресурсно-методичний центр “Сучасна школа”. — К. : Сфера, 2004. — С. 116–122.

*Рекомендовано до друку кафедрою теорії та історії держави і права
Національного педагогічного університету ім. М. П. Драгоманова
(протокол № 6 від 27 грудня 2010 року)*

Надійшла до редакції 10.01.2011

Гурина Е. А. Усовершенствование предоставления образовательных услуг гражданам Украины, которые проживают в сельской местности

Изложены основные причины необходимости проведения реформы в образовательном процессе для реализации конституционного права на образование каждым без исключения гражданином Украины. Доказывается, что внедрение международных стандартов в национальную систему образования влияет не только на процесс и качество предоставления образовательных услуг, но и предоставляет равные возможности в получении образования в соответствии с европейскими стандартами населению, проживающему в сельской местности Украины.

Ключевые слова: образование, реформа, село, законодательство.

Hurina, O. O. Improvement of Educational Services to Citizens of Ukraine Living in Rural Areas

In the article the main reasons for the need for reforms in the educational process to implement the constitutional right to education each and every citizen of Ukraine. The introduction of international standards in the national education system influences not only the process and quality of educational services, but also an equal possibilities to getting the education accordingly European standards of population which resides in the rural areas of Ukraine.

Key words: education, reform, village, legislation.

